

Gyakorlat:

PREVENT rendszer

A gyakorlat
kategóriája:

- Rendszerek és eszközök

Kapcsolat:

Román Nemzeti Integritási Hivatal

- www.integritate.eu
- ani@integritate.eu
- + 40-372-06 98 69

Ország:

Románia

Elhárított csalási kockázat(ok)

- Összeférhetetlenség
- Közbeszerzési eljárások megkerülése vagy manipulálása

Háttér és célkitűzés(ek)

Amikor Románia 2007. január 1-jén csatlakozott az EU-hoz, Bulgáriával együtt még hosszú út előtt állt az igazságügyi reform és a korrupció területén. Az Európai Bizottság a két ország támogatását célzó átmeneti intézkedésként létrehozta az együttműködési és ellenőrzési mechanizmust. A román **Nemzeti Integritási Hivatal (ANI) és a PREVENT rendszer** e konkrét nyomkövetési folyamat keretében jött létre a közbeszerzési szerződésekkel kapcsolatos döntések során felmerülő torzulások problémájának kezelése érdekében.

Az ANI által kezelt és 2017 óta működő PREVENT célja a közbeszerzési szerződésekben felmerülő **lehetséges összeférhetetlenség megakadályozása**. A PREVENT előzetes ellenőrzési mechanizmusként működik azáltal, hogy megvizsgálja az elektronikus közbeszerzési rendszeren (SEAP) belüli lehetséges összeférhetetlenségeket, és felszámolja azokat a folyamatban lévő eljárások befolyásolása nélkül. A szerződések aláírása előtt a PREVENT rávilágíthat a lehetséges összeférhetetlenségekre oly módon, hogy a szerződések és így az államháztartás ne kerüljön veszélybe. A szankciókkal és a hivatalból végzett vizsgálatokkal szemben a hangsúly a megelőző, hivatalból végzett vizsgálatokra helyeződik.

A gyakorlat ismertetése

A részvételi értesítés SEAP platformon történő közzétételét követően egy értékelő bizottság jön létre az ajánlatkérő szervek közül. A 184/2016. és a 99/2016. számú román törvény értelmében az ajánlatkérő szervek kötelesek elektronikus **integritási űrlapot** kitölteni a SEAP platformon. Az **integritási űrlap** kitöltésére kötelezett köztisztviselők 39 különböző kategóriába sorolhatók. Amikor az ajánlattevők ajánlatot nyújtanak be a szerződéshez, ők is kötelesek **integritási űrlapot** kitölteni. Az **integritási űrlapot** az ajánlattételi eljárás során folyamatosan aktualizálni kell.

Az **integritási űrlap** az alábbi információkat tartalmazza:

- **a közbeszerzési eljárásra vonatkozó információk:** a közbeszerzés finanszírozásának forrása; becsült érték; az ajánlatkérő szerv azonosító adatai; szerződés típusa stb.;
- **a döntéshozóra vonatkozó információk:** személyazonosító adatok; az ajánlatkérő szervek közül betöltött pozíció; nem kormányzati szervezetekben vagy egyesületekben való tagság vagy döntéshozatali pozíció;
- **a tanácsadókra vonatkozó információk:** pozíció; személyazonosító adatok; adóazonosító szám;

- **az értékelő bizottságra vonatkozó információk:** a tagok személyi azonosító száma; pozíció/minőség; dolgoztak-e a tagok korábban a részt vevő ajánlattevők megbízásából;
- **az ajánlattevőkre/a részvételre jelentkezőkre vonatkozó adatok:** pozíció/minőség; adóazonosító szám; hivatali cím.

Az ANI az egyik legfontosabb eszközén, a nyilvános internetes portálon biztosítja a vagyoni eszközök és az érdekek összegyűjtésére, feldolgozására, értékelésére szolgáló eljárásokat, valamint azok előírt közzétételét.

A PREVENT az alábbi három adatbázissal összevetve **keresztvizsgálással látja el az integritási űrlapokon** megadott információkat:

- SEAP (Elektronikus Közbeszerzési Szolgálat);
- DEPABD (Személyzet-nyilvántartásért és Adatbázis-kezelésért Felelős Igazgatóság); valamint
- ONRC (Nemzeti Cégnylvántartási Hivatal).

A PREVENT értesítést generál, ha összeférhetlenség merül fel, amelyet ezt követően az ANI vizsgálóbiztosai elemeznek. Ha szükségesnek ítélik, az utóbbiak elektronikusan továbbítják az **integritási figyelmeztetést** a PREVENT rendszeren keresztül a potenciális összeférhetlenséggel érintett személynek, valamint az ajánlatkérő szerv felső vezetőinek.

Az ajánlatkérő szerv az integritási figyelmeztetést követően köteles vizsgálatot folytatni és az alábbi intézkedések egyikét meghozni:

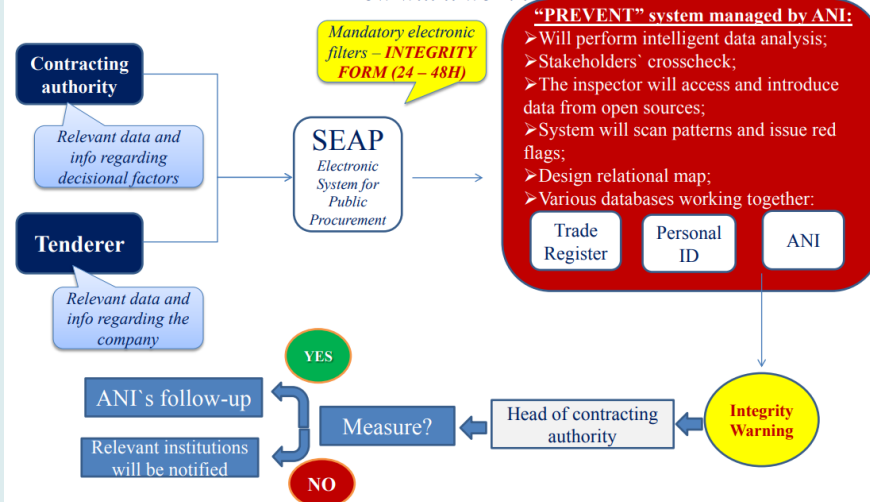
- az értékelő bizottság azon tagjának helyettesítése, aki potenciális összeférhetlenséggel érintett;
- vagy az összeférhetlenséggel érintett ajánlattevő, részvételre jelentkező, társult ajánlattevő, alvállalkozó vagy harmadik félnek minősülő támogató szervezet kizárása.

Végül az ANI ellenőrzi, hogy minden szükséges lépést megtettek-e az összeférhetlenségi körülmény felszámolására. Az integritási figyelmeztetés nyomán elmulasztott fellépés vagy az **integritási űrlap** kitöltésének elmulasztása esetén az ANI hivatalból megvizsgálja az összeférhetlenséget. A tartós összeférhetlenséget okozó képviselők legfeljebb három évre eltilthatók a közfeladatok ellátásától. Az ANI hathavonta jelentést ad ki az integritási figyelmeztetések számáról.

A PREVENT rendszer eleinte az uniós forrásokat felhasználó közbeszerzési szervezeti egységekben felmerült összeférhetlenségeket tárta fel, később azonban a román nemzeti költségvetés egészére kiterjesztették.

„PREVENT” system – performing ex-ante checks

How will it work ?

Forrás: https://www.academiadepolitie.ro/root/proiecte_eu/2018/sesiunea2/PREVENT-ANAMARIA_ANGHELESCU-ANI.pdf

Egyedi jellemzők

A PREVENT több adatbázist használ az *integritási űrlapokon* megadott információk összevetésére. A PREVENT rendszer három (fent említett) adatbázisforrásban rendelkezésre álló adatokat vet össze az *integritási űrlapokon* megadott információkkal, és figyelmeztető jelzést ad ki, ha gyanús adatrögzítést talál.

A minimális közbeszerzési értékhatárt meghaladó szerződésekkel foglalkozó ajánlatkérő szervek a törvény értelmében felhatalmazással rendelkeznek az *integritási űrlap* kitöltésére, azaz a PREVENT portálon érdemi információk található az adatkészletek összevetéséhez. 2020. június 15-ig a köztisztviselők több mint 7 775 197 bejelentést tettek a PREVENT portálon keresztül, ami részletes és eredményes kereszthivatkozási rendszert tett lehetővé.

Kimenetek és eredmények

Az Európai Bizottság együttműködési és ellenőrzési mechanizmusról szóló 2019-es jelentése szerint a PREVENT rendszer továbbra is teljes mértékben működőképes, és az ANI pozitív eredményekről számol be. Általánosabban: az ANI folyamatosan nyilvántartást vezetett az összeegyeztethetlenségekre és a közigazgatási összeférhetlenségekre irányuló vizsgálatokról.

A PREVENT három évvel ezelőtti létrehozása óta több mint 50 000 közbeszerzési eljárást és 260 000 szerződést vizsgáltak át a rendszeren keresztül. Figyelmeztetést 123 potenciális összeférhetlenség esetén adtak ki, és az ügyek 96%-ában az ajánlatkérő szerv intézkedéseket tett a hozzávetőleg 300 millió EUR értékű szerződésekben felmerülő potenciális összeférhetlenségek felszámolására. Az ügyek fennmaradó 4%-ában hivatalból indított vizsgálatra került sor.

A közzé nem tett összeférhetlenségi ügyek száma a PREVENT rendszer több mint két és fél éves időszak alatt mutatott hatékonysága következtében 52%-kal esett vissza.

2016-ban 466 hivatalból indított összeférhetlenségi vizsgálatra került sor. 2019-re ez a szám 215-re csökkent, ami az ANI vizsgálóbiztosai és a PREVENT rendszer munkáját jelzi.

Fő sikertényezők

- A PREVENT kialakítása azzal a céllal történt, hogy az összeférhetlenség egyértelmű meghatározása köré épülő, **egyszerű, felhasználóbarát és akadálymentes platform** legyen. Ezáltal az ajánlatkérő szerv könnyebben ki tudja tölteni az *integritási űrlapot*, és így jobb eredmények születnek az egész rendszerben.
- A PREVENT rendszert támogató jogszabályok szintén kulcsfontosságúak a sikere szempontjából. Ezek a jogszabályok arra kötelezik az ajánlatkérő szerveket, hogy a SEAP-ra vonatkozó eljárásokhoz töltsék ki az *integritási űrlapot*.
- Az ajánlatkérő szervek **magatartási kódexet** is kötelesek betartani, amelyhez belső ellenőrzőlista tartozik. Ez azért fontos, mert az ajánlatkérő szerveken belül tudatosítja, hogy mi az ami elfogadható és mi az, ami nem. A magatartási kódex segít a homályos területek (például az ajándékok kérdése) körüli kétértelműség tisztázásában, amelyeknél vékony határvonal húzódik a nagylelkűség és a rossz szándék között.

Felmerült kihívások és levont tanulságok

- Korlátozó tényező az, hogy a rendszer a családi összeférhetlenségek megakadályozása céljából jött létre. A rendszer tehát nem azonosít más, potenciális összeférhetlenségeket, így a barátokat és a volt kollégákat érintő összeférhetlenségeket sem. A PREVENT ezenkívül nem ellenőrzi a közbeszerzéseket bizonyos értékhatárok alatt.
- Bár nem kötelező, a PREVENT rendszert a gyakorlatban a minimális értékhatárt el nem érő szerződések esetében is bevált gyakorlatként alkalmazzák. A PREVENT által ellenőrzött legalacsonyabb összeg 10 EUR volt.

Az átadhatóság lehetősége

Azoknak az országoknak, amelyek követni szeretnék a PREVENT rendszert, első lépésként a vagyoni eszközök és az érdekek közzétételére vonatkozó, működő rendszert kell létrehozniuk. Miután ez megtörtént, a PREVENT-hez hasonló rendszer bevezetéséhez emberi erőforrásokra és összekapcsolt adatbázisokra lesz szükség (az ANI 50 vizsgálóbiztossal rendelkezik az integritással kapcsolatos figyelmeztetések vizsgálatához).